

BENLİK KURGULARI VE OTANTİKLİĞİN ÖZGECİLİK ÜZERİNDEKİ YORDAYICI GÜCÜNÜN İNCELENMESİ*

Mustafa Kemal YÖNTEM**

Tahsin İLHAN***

ÖZET

Özgecilik, dışarıdan herhangi bir ödül veya ceza beklentisi olmaksızın başkalarının refahı için yapılan gönüllü ve istendik davranışlar olarak kavramlaştırılmaktadır (Chou, 1996). Tanımdan da anlaşıldığı gibi özgecilik; içsel motivasyon, otantiklik ve insanlara yakın olma eğilimi ile yakından ilişkilidir. Bu çalışmanın amacı benlik kurguları, otantiklik ve özgecilik arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Araştırma yer alan katılımcılar 20–52 yaş aralığında ($\bar{X} = 33.5$; $S = 7.44$) 104 kadın ve 116 erkek olmak üzere toplam 220 kişiden oluşmaktadır. Katılımcılar yardım derneklerinde gönüllü faaliyet gösteren ve herhangi bir faaliyet göstermeyen kişiler olarak iki guruptan oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında Otantiklik Ölçeği, İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik Ölçeği, Özgecilik Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Çalışma grubundan toplanan veriler SPSS 15.0 ile analiz edilmiştir. Araştırmanın alt problemlerini incelemek için t- testi, pearson momentler çarpımı korelasyonu ve aşamalı doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. t-testi bulguları, özgecilik puanlarının derneklerde gönüllü faaliyet gösterip göstermeme durumuna göre farklılaştığını göstermiştir. Diğer bir ifadeyle, dernekte gönüllü olarak çalışanlar, dernekte gönüllü olarak çalışmayanlara göre daha yüksek özgecilik puanına sahiptirler. Yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi bulgularına göre bireyci benlik kurgusu ve otantik yaşam, özgeciliği anlamlı şekilde yordamıştır. Ancak modele toplulukçu benlik kurgusu girildiğinde otantiklik ve bireyci benlik kurgusunun özgecilik üzerindeki yordama güçleri anlamsızlaşmıştır. Sonuçlar alanyazın ve kuramlar açısından tartışılmış, çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Benlik Kurguları, Otantiklik, Özgecilik, Bireyci Benlik, İlişkisel Benlik, Toplulukçu Benlik

* Bu makale Doç. Dr. Tahsin İlhan tarafından yönetilen yüksek lisans tezinin bir parçasıdır.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Öğr. Gör. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Pazar Meslek Yüksek Okulu, El-mek: mustafa.yontem@gop.edu.tr

*** Doç. Dr. Gaziosmanpaşa Üniv. Eğt. Fakt. Eğitim Bilimleri Bölümü, El-mek: tahsin.ilhan@gop.edu.tr

AN INVESTIGATION OF PREDICTIVE ROLE OF SELF- CONSTRUAL AND AUTHENTICITY ON ALTRUISM

ABSTRACT

Altruism has been conceptualized as voluntary, intentional behaviors motivated for the welfare of others that is not motivated by the expectation of external rewards or punishments (Chou, 1996). As understood from the definition, altruism is closely related to intrinsic motivation, authenticity, and tend to be close to the people. This study aimed to investigate the relationships between self-construal, authenticity, and altruism. It included 220 participants, 104 females and 116 males, aged 20-52 ($\bar{X} = 33.5$, $S = 7.44$). The Authenticity Scale, the Relational Individual Collective Self-Aspects Scale, the Altruism Scales, and Personal Information Form were used to gather data. SPSS 15.0 statistics program was used for statistical analyses. *t*-test, Pearson product-moment correlation, and Hierarchic Multiple Regression analyses were conducted to examine the research questions. *t*-test results showed that participants' altruism scores differentiated by their participation to voluntary work in charitable foundations. In other words, the participants who volunteered in charitable foundations had higher altruism scores than the participants who did not. According to the Hierarchic Multiple Regression analysis results, altruism was predicted by individualistic self-construal and authenticity. However, when collectivistic self-construal entered to the regression model, predictive power of individualistic self-construal and authentic living on altruism were not significant. The results were discussed in terms of literature and theory, and several suggestions were provided.

Key Words: Self-Construal, Authenticity, Altruism, Relational Self, Individualistic Self, Collectivist Self

Giriş

Özgecilik önceleri din ve felsefenin konuları arasında yer alırken, psikolojinin bağımsız bir bilim dalı olmasıyla bu alanda da kuramcılarının ve araştırmacılarının ilgisini çekmiştir. Özgeciliğin ne olduğu konusunda üzerinde uzlaşmış net bir tanımlanmamakla birlikte Carlo ve Randall (2002) özgeciliği, kişinin kendi çıkarlarından arınmış bir şekilde, başkalarının refahı adına gönüllü olarak yaptıkları, temelinde sempati olan ve içselleştirilmiş norm ve prensiplere dayanan yardım davranışı olarak tanımlamaktadırlar. Özgeci davranışlar ise, iyi bir şey yapmış olmanın verdiği vicdani rahatlama dışında, hiçbir çıkar gözetmeksizin diğer insanların yararına yapılan eylemler olarak kavramlaştırılmaktadır (Akbaba, 1994; Carlo ve Randall, 2002, Gordon, 2003; Kapıkıran, 2008).

Bu kavramlaştırmalara karşın, gerçek özgeciliğin var olmadığını ve aslında özgeciliğin olumlu sosyal davranış başlığı altında incelenmesi gerektiğini savunan görüşler de vardır (Macaulay ve Berkowitz 1970; Schwartz, 1993). Son zamanlarda, özgeciliğin olumlu sosyal davranışlar (pro-sosyal davranış) içindeki yeri konusunda Carlo ve Randall (2001, 2002) tarafından yapılan sınıflama, bu konudaki kavram kargaşasının giderilmesine katkı sağlamaktadır. Carlo ve Randall, olumlu sosyal davranışları (OSD); kamusal, duygusal, itaatkâr ve özgecilik olmak üzere dört alt boyutta tanımlamıştır. Bu davranışlardan *itaatkâr* OSD, başkaları tarafından sözel ya da sözel olmayan istekleri yerine getirme, *duygusal* OSD, duyguları harekete geçiren durumlara

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

karşılık verme şeklinde yardım etme, *kamusal* OSD, diğer insanların önünde gerçekleştirilen, onay alma temelinde ortaya çıkan ve diğer insanların saygısını kazanmayı amaçlayarak yardım etme olarak tanımlanmaktadır. *Özgecilik* ise diğer OSD'lere nazaran daha içselleştirilmiştir ve bu motivasyonla yapılan davranışlar ödül beklentisinden uzak bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Chou (1996) gerçek özgeciliği, dışarıdan rahatsız edici bir uyarı, ceza ya da ödül beklentisine dayalı motivasyonla değil, sadece başkasının yararı için istekli ve gönüllü bir şekilde yapılan davranış olarak tanımlamaktadır.

Görüldüğü üzere özgeciliğin gerçekten var olup olmadığı tartışması, özgeciliğin motivasyonu ile ilişkilidir. Bireyin kendisi olması ya da diğer bir ifadeyle otantik olması, özgecilikle ilgili sergilediği davranışların arkasındaki motivasyonu anlamak açısından önemlidir. Nitekim, Clarken (2011) otantik olmanın özgeci davranışlarla yakından ilişkili olduğunu belirtmektedir. Otantiklik bir terim olarak ilk kez Heidegger tarafından ortaya atılmıştır (Kernis ve Goldman, 2006; Starr, 2008). Bu kavram kişinin kararlarında ve davranışlarında toplum otoritesinden çok, kendi özerkliği çerçevesinde hareket etmesi anlamına gelir (Starr, 2008; Burks ve Robbins, 2011). Kernis (2003) otantikliği, bireyin günlük ilişkilerinde gerçek ya da öz benliğini özgür bir şekilde ortaya koyması olarak tanımlarken, Harter (2002) bir kişinin eylem ve ifadelerinin değerleri, arzuları ve duygularıyla tutarlı olması şeklinde tanımlamaktadır. Öz-belirleme kuramına (Deci ve Ryan, 1985, 2000) göre ise, otantiklik özerklikle yakından ilgilidir ve birey ancak kendisini özerk bir şekilde ifade ettiğinde ve temel psikolojik ihtiyaçları karşılandığında otantik olabilir. Sonuç olarak, herhangi bir olumlu sosyal davranışın özgecilik olarak tanımlanabilmesi için, sergilenen davranışın temelinde bireyin kendi özerk yapısının ve öz motivasyonunun olması gerekmektedir. Bilindiği kadarıyla alanyazında bu iki yapının ilişkisini inceleyen görgül araştırmalar bulunmamakla birlikte, kuramsal veriler Clarken'in de belirttiği gibi otantik olmanın özgecilikle ilişkili olduğunu işaret etmektedir.

Otantik olmanın yanında, özgecilikle ilişkili olan diğer bir kavram benlik kurgularıdır. Markus ve Kitayama (1991) Batı Avrupa ve Kuzey Amerika toplumlarının bireyci kültürün özelliklerini taşıdıklarını ve bu kültürde yaşayan insanların bağımsız benlik kurguları geliştirdiklerini belirtmektedirler. Markus ve Kitayama, Asya, Güney Avrupa'nın birçok ülkesi ve Latin Amerika ve Afrika toplumlarının da toplulukçu kültür içerisinde yer aldıklarını ve bu kültürdeki insanların karşılıklı bağımlı-ilişkisel benlik kurgularına sahip olduklarını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Triandis (1989), bireyci kültürlerde yaşayan insanların yüksek düzeyde kişisel benlik öğelerine sahip olduklarını; toplulukçu kültürlerde yaşayan insanların ise toplulukçu benlik öğelerine eğilimli olduklarını öne sürmektedir.

Benlik kurguları ilk etapta bireyci ve toplulukçu kültürel bağlamlar olmak üzere ikili bir sınıflamayla araştırılmıştır. Bireycilik, içinde bulunulan gruptan ve toplumdan duygusal olarak bağımsız olmayı ifade ederken; toplulukçuluk, üyesi bulunulan grup ve sosyal sisteme bağımlı olmayı ifade etmektedir (Hofstede, 2001). Sonraki yıllarda bu ikili sınıflamanın yeterli olmadığı düşünülerek üçlü bir benlik ayırımına gidilmiştir (Bresnahan, Chiu ve Levine 2004, Brewer ve Gardner, 1996; Hardie, Kashima ve Pridmore, 2005; Kağıtçıbaşı, 2005; Kashima ve Hardie, 2000; Kashima ve diğerleri, 2004; Markus ve Kitayama, 1991; Schott ve Bellin, 2001; Uleman, Rhee, Bardoliwalla, Semin ve Toyoma 2000). Bağımsız ve karşılıklı bağımlı benlik yapılarına ek olarak öne sürülen benlik kurgusu ilişkisel (Kashima ve Hardie, 2000), özerk-ilişkili (Kağıtçıbaşı, 2005) ve ilişkisel özerk (Gore ve Cross, 2006) olarak farklı araştırmacılar tarafından kavramlaştırılmıştır. Kağıtçıbaşı'na (2005) göre, toplulukçu kültürler ekonomik olarak gelişse bile, aileler bireylerin özerk ve ilişkili olmalarını desteklemektedir. Bu kültürlerde en sağlıklı benlik yapıları özerk-ilişkili çerçevede gerçekleşmektedir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Bu çalışma çerçevesinde yapılan alanyazın taramasında özgecilik ve benlik kurguları arasındaki ilişkiyi doğrudan ortaya koyan çalışmalara rastlanmamıştır. Bununla birlikte Kumru, Carlo ve Edwards'ın (2004) benlik kurguları ve OSD arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada toplulukçu değerlere sahip olan ergenlerin daha fazla olumlu sosyal davranış ortaya koydukları bulunmuştur. Başka bir çalışmada ise (Yablo ve Field, 2007) Tayvanlıların Amerikalılara göre daha özgeci olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu farklılaşmada özellikle Tayvanlıların dini değerlerinin etkili olduğu belirtilmiştir. Doğu toplumlarının Batılı toplumlara göre daha toplulukçu değerlere sahip oldukları bilinmektedir (Markus ve Kitayama, 1991). Yablo ve Field'in araştırma sonuçları bu bağlamda yorumlandığında özgeciliğin toplulukçu benlikle birlikte daha çok ortaya çıktığını düşündürmektedir. Topsis (2012), insan bencilliği ve özgeciliği ile ilgili davranışların, önemli ölçüde üretim biçimlerine bağlı özellikler bütünü olduğunu vurgulamaktadır. Topsis, genel olarak bakıldığında, kapitalist üretim biçiminin yaygın olan toplumlarda insanların daha bireyci ve bencil davranışlar gösterdiklerini öne sürerken, toplulukçu üretim biçimine dayalı toplumlarda insanlarda özgeci, dayanışma ve işbirliğine yönelik davranışların daha yaygın düzeyde olduğunu öne sürmektedir.

Sonuç olarak, alanyazında özgeciliğin kuramsal olarak benlik kurguları ve otantiklikle ilişkili olduğu vurgulanırken, bu ilişkilerin doğrudan ele alındığı görgül çalışmalar yok denecek kadar azdır. Benlik kurgularının özgeciliğe ne düzeyde ilişkili olduğunun ve Clarken'in (2011) belirttiği gibi otantikliğin özgeciliği desteklediği görüşünün görgül bir çalışmayla incelenmesi önemli bulunmuştur. Bu nedenle bu çalışmada Türk kültüründe otantiklik ve benlik kurgularının özgeciliği ne derecede yordadığı bu çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır. Ayrıca özgeciliğin bir yardım kuruluşunda gönüllü olarak faaliyet gösterme durumuna göre farklılaşma farklılaşmadığı soruda bu araştırmanın alt problemidir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Uygun örnekleme yöntemiyle belirlenen katılımcılar İstanbul, Diyarbakır, Ankara, Tokat ve Siirt illerinden, 20-52 yaş aralığındaki ($\bar{X}$ =33,4) ev hanımları ve 32 farklı meslek çalışanı olmak üzere 220 kişiden oluşturmaktadır. Katılımcılar yardım derneklerinde gönüllü faaliyet gösteren ve herhangi bir faaliyet göstermeyen kişiler olarak iki guruptan oluşmaktadır. Söz konusu dernekler İHH (The Foundation For Human Rights And Freedoms And Humanitarian Relief), PEKAY (Polis Eşleri Kaynaşma-Yardımlaşma Derneği) TEYDER (Turhal Eğitim ve Yardımlaşma Derneği), Kimse Yok mu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, TEMA (Türkiye Erezyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı) GREENPEACE, Sultangazi Engelliler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'dir.

Veri Toplama Araçları

Benlik Kurgusu. Araştırmada benlik kurgularını ölçmek için Kashima ve Hardie (2000) tarafından bireyci, ilişkisel ve toplulukçu benlik yönlerini değerlendirmek için geliştirilmiş olan İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik Ölçeğinin (İBTBÖ) Ercan (2008) tarafından Türkçeye uyarlanmış formu kullanılmıştır. Katılımcılar bir maddeye ne ölçüde katıldıklarını yedili dereceleme ölçeğinde işaretleyerek belirtmektedir. Her bir alt ölçekten alınacak puanlar 10 ile 70 arasında değişebilmektedir. Ölçeğin Türkçe formunun Cronbach Alpha (α) güvenilirliği bireycilik alt ölçeği için .73, ilişkisel alt ölçeği için .68, toplulukçuluk alt ölçeği için .77 ve İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik Ölçeği toplam için .86 bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha (α) güvenilirliği bireycilik alt ölçeği için .72, ilişkisel alt ölçeği için .76, toplulukçu alt ölçeği için ise .77 olarak bulunmuştur.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Özgecilik. Özgecilik Ölçeği, London ve Bower (1968) tarafından özgeci davranışları ölçmek amacıyla geliştirilmiş, Türkçeye uyarlanması Akbaba (1994) tarafından yapılmıştır. Ölçek, aile kategorisinde 5 soru, sosyal kategorisinde 5 soru, yardımseverlik kategorisinde 5 soru ve sorumluluk kategorisinde 5 soru olmak üzere dört alt boyuttan ve toplam 20 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin uyarlama çalışmalarında Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları aile boyutu için .72, sosyal boyutu için .77, yardımseverlik boyutu için .84, sorumluluk boyutu için .80 ve ölçeğin bütünü için .85 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise özgecilik ölçeğinin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları sırasıyla aile boyutu için .67, sosyal boyutu için .80, yardımseverlik boyutu için .67 ve sorumluluk boyutu için .36 ve ölçeğin tamamı için .80 hesaplanmıştır.

Otantiklik. Bu çalışmada otantikliği ölçmek için Wood Linley, Maltby, Baliouis ve Joseph (2008) tarafından geliştirilen 12 maddelik Otantiklik Ölçeği kullanılmıştır. “Kendine Yabancılaşma”, “Dış Etkileri Kabullenme” ve “Otantik Yaşam” olmak üzere üç alt boyuttan oluşan ölçek 1 – 7 arasında puanlanmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması İlhan ve Özdemir (2012) tarafından gerçekleştirilmiştir. Türkçe formun psikometrik çalışmaları ölçeğin orijinal formu ile aynı yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Ölçeğin uyarlama çalışmasında Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları sırasıyla Yabancılaşma için $\alpha = .79$, Dış Etkileri Kabullenme için $\alpha = .67$ ve Otantik Yaşam için $\alpha = .62$ bulunmuştur. Orijinal formun geliştirilme çalışmaları kapsamında ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları Yabancılaşma için $\alpha = .78$, Dış Etkileri Kabullenme için $\alpha = .78$ ve Otantik Yaşam için $\alpha = 0.69$ bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları Yabancılaşma için .77, Dış Etkileri Kabullenme için .80 ve Otantik Yaşam için .66 bulunmuştur.

Bulgular

İlk olarak, özgecilik düzeyi yardım derneklerinde gönüllü faaliyet gösterip göstermeme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? Sorusuna yanıt bulunmaya çalışılmıştır. Bu amaçla t-testi kullanılmış ve sonuçlar tablo 1' de gösterilmiştir.

Tablo 11: Özgeciliğin ve Özgecilik Boyutlarının Derneklere Gönüllü Faaliyet Gösterip Göstermeme Durumuna Göre Farklılığı

Değişkenler	Yardım Derneğinde Gönüllü Faaliyet	N	$\bar{X}$	S	t	p
Özgecilik Toplam	Evet	109	73.47	8.83	4.67	.000
	Hayır	86	67.30	9.96		
Aile	Evet	109	19.31	2.99	3.41	.001
	Hayır	86	17.69	3.60		
Sosyal	Evet	109	17.33	4.24	5.46	.000
	Hayır	86	14.18	4.44		
Yardımseverlik	Evet	109	18.46	3.03	2.22	.027
	Hayır	86	17.40	3.61		
Sorumluluk	Evet	109	18.35	2.30	1.01	.310
	Hayır	86	18.01	2.41		

Tablo 1'de görüldüğü gibi gönüllü faaliyet gösterenlerin özgecilik ölçeğinden aldıkları toplam puanlar ve boyutlara göre alınan toplam puanlar gönüllü faaliyet göstermeyenlerin puanlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Gönüllü faaliyette bulunanların en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu özgecilik boyutu aile boyutu ($\bar{X} = 19.01$; $t = 3.41$) iken, bu boyutu

Turkish Studies

sırasıyla yardımseverlik boyutu ($\bar{X} = 18.16$; $t = 2.22$), sorumluluk boyutu ($\bar{X} = 17.84$; $t = 1.01$) ve sosyal boyut ($\bar{X} = 15.85$; $t = 5.46$) takip etmektedir. Gönüllü faaliyette bulunmayanlar için ise en yüksek puan ortalamasına sahip özgecilik boyutu sorumluluk boyutu ($\bar{X} = 18.26$; $t = 1.01$) iken, bu boyutu sırasıyla aile boyutu ($\bar{X} = 18.21$; $t = 3.41$), yardımseverlik boyutu ($\bar{X} = 18.14$; $t = 2.22$) ve sosyal boyut ($\bar{X} = 16,01$; $t = 5,46$) takip etmektedir.

Bir sonraki aşamada ise araştırmanın temel amacını oluşturan benlik kurguları ve otantikliğin özgecilik üzerindeki yordayıcı gücünü incelemek amacıyla öncelikle korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan korelasyon analizinde bireyci, ilişkisel, toplulukçu benlik kurguları ve otantiklik boyutlarının (otantik yaşam, dış etkileri kabullenme ve kendine yabancılaşma) birbirleri ve özgecilik düzeyiyle olan ilişkileri incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 2 de verilmiştir.

Tablo 2 : Modelde yer alan değişkenlerin birbiriyle olan ilişkileri

	Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7
Benlik Kurgusu	1.Özgecilik	1						
	3.İlişkisel	.35	.65	1				
	4.Toplulukçu	.37	.54	.81	1			
	5.Otantik Yaşam	.22	.37	.34	.32	1		
Otantiklik	6. Dış Etkileri Kabullenme	.11	-.15	.10	.15	-.11	1	
	7. Kendine Yabancılaşma	.09	-.16	.09	.13	-.27	.47	1

Tablo 2'deki korelasyon değerlerinden anlaşılacağı üzere araştırmanın bağımlı değişkeni olan özgecilik; bireyci, ilişkisel ve toplulukçu benlik kurgularıyla ve otantik yaşamla anlamlı düzeyde ve pozitif yönde ilişkilidir. Bununla birlikte özgecilik; dış etkileri kabullenme ve kendine yabancılaşma değişkenleriyle anlamlı bir ilişkili göstermemektedir. Ayrıca Tablo 2'de otantiklik boyutlarından dış etkileri kabullenme ve kendine yabancılaşmanın bireyci benlik kurgusu ve otantik yaşamla negatif ilişkili olduğu görülmektedir.

Araştırmanın bağımsız değişkenlerinin özgecilik düzeyiyle olan ilişkileri ortaya konulduktan sonra bu bilgiler doğrultusunda özgecilik, benlik kurguları ve otantiklik tarafından ne düzeyde yordandığını incelemek için hiyerarşik çoklu regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 3). Öncelikle araştırmada yer alan değişkenler arasında çoklu değişme (multicollinearity), varyans şişmesi (VIF) ve tolerans değerleri incelenmiş, İlişkisel ve Toplulukçuluk hariç diğer değişkenler arasında sifra yaklaşan tolerans, 5'ten büyük VIF, .50'den büyük iki varyansın eşlik ettiği ve 30'dan büyük koşul endeksine rastlanmamıştır. Fakat İlişkisel ve Toplulukçuluk arasında, .50'den büyük iki varyansın eşlik ettiği ve 30'dan büyük koşul endeksine rastlanılmıştır. Ayrıca İlişkisel ve Toplulukçuluk arasındaki korelasyon değeri .81 bulunmuştur. Bu yüzden regresyon modellerine bu iki değişkenden özgecilikle korelasyon değeri yüksek olan toplulukçuluğun dâhil

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

edilmesine karar verilmiştir. Bununla birlikte otantikliğin boyutlarından dış etkiyi kabullenme ve kendine yabancılaşma boyutlarıyla özgecilik arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı için (Tablo 2) bu iki boyut regresyon analizine dâhil edilmemiştir.

Araştırmada bir yardım kuruluşunda gönüllü olarak faaliyet gösterme önemli bir değişken olduğu için (Tablo 1) gönüllü olmanın regresyon modeline dummy değişken olarak alınmasına karar verilmiştir. Bunun için gönüllü olarak faaliyet gösterenler 1 (bir), herhangi bir faaliyette bulunmayanlar 0 (sıfır) olarak kodlanmıştır. Özetle korelasyon analizinde (Tablo 1) özgecilik ile anlamlılık gösteren otantik yaşam, bireyci benlik kurgusu, toplulukçu benlik kurgusu ve ayrıca dummy değişkeni olarak kodlanan gönüllü olma, regresyon eşitliğine dahil edilmiştir. Bağımsız değişkenlerin özgecilik üzerindeki yordama güçleri 4 adımda gerçekleştirilen çoklu doğrusal regresyon analiziyle test edilmiş ve sonuçlar Tablo 4' te verilmiştir.

Tablo 4: Aşamalı Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Adımlar	Değişkenler	B	S	β
Adım 1	Gönüllülük	6.17	1.32	0.31**
Adım 2	Gönüllülük	5.90	1.29	0.30**
	Otantik yaşam	0.61	0.20	0.20*
Adım 3	Gönüllülük	6.29	1.27	0.32**
	Otantik yaşam	0.37	0.21	0.12
	Bireycilik	0.32	0.10	0.21*
Adım 4	Gönüllülük	6.20	1.22	0.32**
	Otantik yaşam	0.24	0.20	0.08
	Bireycilik	0.08	0.11	0.05
	Toplulukçuluk	0.41	0.09	0.31**

** $p < .001$, * $p < .01$. Adım 1 için $R^2 .10$ $p < .001$ Adım 2 için $\Delta R^2 .13$ $p < .01$, Adım 3 için $\Delta R^2 .17$ $p < .01$, Adım 4 için $\Delta R^2 .24$ $p < .001$.

Tablo 4 incelendiğinde, ilk adımda modele alınan gönüllü olarak bir dernekte faaliyet göstermenin özgeciliği anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür ($F_{(1, 193)} = 21.81$, $p < .001$). Gönüllü olmanın toplam varyansa katkısı %10,2'dir ($R^2 = .102$). İkinci adımda modele, otantik yaşam değişkeni girilmiştir. Otantik yaşamın toplam varyansa katkısının %4 ($R^2 = .04$) olduğu ve özgeciliği anlamlı bir şekilde yordadığı ($F_{(1,192)} = 15.89$ $p < .001$) görülmüştür. Üçüncü adımda, modele bireyci benlik kurgusu eklenmiştir. Bireyci benlik kurgusu değişkeninin toplam varyansa katkısının % 4 ($R^2 = .04$) ve anlamlı ($F_{(1,191)} = 14.07$ $p < .001$) olduğu bulunmuştur. Ancak, bireyciliğin modele eklenmesiyle, otantik yaşam değişkeninin β değerinin .20'den .12'ye düşmüştür.

Dördüncü ve son adımda, modele toplulukçu benlik kurgusu dâhil edilmiştir. Toplulukçu benlik kurgusunun özgeciliği açıklamaya olan katkısının % 7 ($R^2 = .07$) ve anlamlı ($F_{(1,190)} = 15.86$ $p < .001$) olduğu görülmektedir. Tüm bağımsız değişkenlerin modele olan katkısı ise % 24' tür. Modele toplulukçuluğun girilmesiyle birlikte, gönüllü olmanın beta katsayısı değişmezken, bireycilik ve otantik yaşamın beta katsayıları azalmıştır. Bağımsız değişkenlerin katkısı önem sırasına göre incelendiğinde en fazla katkıyı gönüllülük ($\beta = .32$), ardından toplulukçuluğun ($\beta = .31$) yaptığı görülmektedir. Otantik yaşamın ($\beta = .08$) ve bireyciliğin ($\beta = .05$) katkısı ise anlamlı değildir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Tartışma

Bu çalışmada genel anlamda alanyazınla uyumlu, bazı açılardan farklı ve kültürlerarası çalışmalarda temel olabilecek sonuçlara ulaşılmıştır. Öncelikle özgecilik düzeyi derneklerde gönüllü faaliyet gösterip göstermeme durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Bireylerin derneklerde gönüllü olarak faaliyet göstermeleri özgecilik düzeylerini geliştirmektedir.

Alanyazında bu bulguyu destekleyen araştırmalar mevcuttur. Örneğin, Oral (2002) ilköğretimde öğrencilerin sosyal katılımını özendirilmeye yönelik yaptığı deneysel çalışmasında, toplum hizmetleri programının, öğrencilerin sosyal davranışları üzerindeki etkisi incelemiş ve toplum hizmetlerine katılan öğrencilerin, toplum hizmetlerine katılmayan öğrencilere göre okul içerisindeki olumlu sosyal davranışlarının anlamlı düzeyde arttığını bulmuştur. Pratt vd. (2003) yaptıkları araştırmada, toplumsal yardım aktivitelerinde bulunduğunu söyleyen 17 yaş grubu ergenlerin, özgeci ahlaki değerlerin önemi üzerinde daha fazla durduklarını ortaya koymuşlardır. Sosyal bilişsel teoriye göre özgecilik öğrenilen bir davranıştır. Bu çalışmada dernekler bünyesinde gönüllü faaliyetlerde bulunanların özgecilik puanlarının yüksek olması, sosyal bilişsel teorinin (Bandura 1977, Lam, Kraus ve Ahearne, 2010) öngörülerine tutarlıdır. Yine araştırma sonuçları öz belirleme kuramında (Deci ve Ryan, 2000) ifade edilen motivasyonun sosyalleşmeyle birlikte içselleştirildiği görüşüyle açıklanabilir. Yani dernekteki diğer insanlarla ve yardım edilen mağdurlarla oluşan etkileşim sonucunda olumlu sosyal davranışların içselleştirilerek bireyin özgecilik aşamasına geçmesi söz konusu olabilir.

Bu araştırmanın bulgularından bir diğeri de, yaşamlarında kendi var oluşları doğrultusunda hareket eden, yani otantik yaşamı benimseyen bireylerin daha fazla özgeci olduklarını rapor etmeleridir. Özgecilik üzerine yapılan tartışmalar genelde insanların özgeci davranışlar sergilerken toplumsal bir ödül beklentisi içinde mi yoksa özerk motivasyonlarıyla mı hareket ettiği noktasındadır (Akbaba, 1994; Freedman, vd, 1993; Karadağ ve Mutafçılar, 2009). Araştırma bulgularına göre özgecilikle otantik yaşam arasındaki korelasyonun anlamlı ve dış etkilerin kabullenilmesiyle anlamsız bir ilişki göstermesi aslında özgecilikte özerk motivasyonun var olduğunun bir kanıtı niteliğindedir.

Araştırmanın bulgularına göre toplulukçu benlik, bu çalışmada katılımcıların özgecilik düzeylerini yordayan en güçlü değişken olarak bulunmuştur. Toplulukçu değerleri yüksek olan katılımcıların özgecilik düzeylerinin daha çok olduğu gözlenmiştir. Bu bulgu, alan yazında yer alan bazı araştırmaların bulgularıyla tutarlıdır. Toplulukçu değerler, bireylerin olumlu davranışlar geliştirmeleri için önemli bir faktör olabilmektedir. Aktaş ve Güvenç (2006), hem kızlarda, hem erkeklerde olumlu sosyal davranışların gelişmesinde özellikle kişiler arası duyarlılığın, saldırganlığın azaltılmasında ise ana baba ve akran ilişkilerinin geliştirilmesine ağırlık vermenin önemine işaret etmektedir. Oral'a (2003) göre gençlerin ben-merkezci tutumlardan uzaklaşmaları farklı biçimlerde düşünüp, davranmalarını sağlamaktadır. Bu uzaklaşma sayesinde kızlar daha fazla sosyalleşirken erkekler olumlu tutum ve davranış kazanmaktadır. Yine Stiff vd. (1987) özgeci davranışların öncelikle başkalarıyla ilgilenerek motive edildiğini belirtmektedirler.

Bu noktada öğrencilere bencil ve rekabetçi olmanın aslında olumsuz bir yapı olduğunu gösteren rehberlik programlarına ihtiyaç vardır. Bu programların bir diğer özelliğinin de öğrencilerin otantik gerçeklikleriyle davranmalarının önemini ifade etmeleri olmalıdır. Yani öğrencilerin kendi var oluşlarıyla birlikte diğer insanlarla olan ilişkilerini ortak zeminde geliştirmelerini hedefleyen rehberlik programlarının geliştirilmesi öğrencilerin özgecilik düzeylerini olumlu şekilde etkileyecektir. Özgecilik konusunda toplulukçu benliğin etkisinin ortaya

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

konulduğu bu çalışmaya paralel olarak özgeciliğin kültürel uzantılarının açıklamasını yapacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Benlik kurguları bağlamında özgeciliğin incelenmesine devam edilmesinin yanı sıra örneğin din ve kültürel metaforların özgeciliğin konusuyla ilişkisinin incelenmesi de aynı derecede alanyazına katkı sağlayacaktır.

Görüldüğü üzere gönüllü faaliyetlerin özgeciliğin üzerindeki etkisi ilgili alan yazınla benzer şekilde bu araştırmada da ortaya konulmuştur. Eğitim öğretim ortamlarında öğrencilerin özgeciliğin düzeylerini geliştirmek amacıyla bu tarz faaliyetlerin özendirilmesi öğrencilerin özgeci doğalarını harekete geçirmek için önemlidir. Okul psikolojik danışmanlarının okulları bu konuda motive etmeleri ve geliştirilecek olan projelere destek olmaları faydalı olacaktır.

Tüm bu sonuçlar birlikte ele alındığında Türk toplumunda özgeciliğin, başkalarıyla bütünleşme, aile bağları ve ilişkisellik gibi önemli kültürel amaçlarla açıklanabileceği söylenebilir. Otantiklik ve bireycilik her ne kadar özgeciliği açıklayan değişkenler olarak karşımıza çıksa da aslında yapı olarak toplulukçu değerlere sahip olan Türk toplumunda kültürün özgeciliğin üzerindeki etkisinin daha fazla olduğu ifade edilebilir. Türk toplumunda diğerleriyle arasındaki bağı dikkate alan bireyler toplumun diğer üyelerine karşı daha duyarlı olmakta ve özgeci davranışlar sergilemektedir. Yine araştırma bulgularına göre otantiklik düzeyi yüksek olan kişilerin daha fazla özgeci olabilmeleri için toplulukçu değerlere sahip olmaları gerektiği söylenilebilir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar mevcut bazı sınırlılıkları dikkate alarak yorumlanmalıdır. Bu çalışma kesitsel bir desende yapılmıştır. Dolayısıyla değişkenler arasındaki ilişkiler gerçek anlamda bir neden-sonuç ilişkisi sağlamamaktadır. İleride yapılacak çalışmalarda deneysel ve/veya boyamsal desenler tercih edilerek değişkenler arasında daha sağlıklı neden-sonuç ilişkileri kurulabilir. Yine bu çalışmada her ne kadar özgeciliğin motivasyon arasındaki bir ilişkinin varlığına işaret edilse de, bu ilişki otantikliğin özgeciliği anlamlı düzeyde yordamasına dayandırılmıştır. İleride yapılacak çalışmalarda doğrudan motivasyonu ölçen ölçme araçları kullanılarak motivasyonla özgeciliğin arasındaki ilişkiler daha net ortaya konulabilir. Son olarak, bu çalışmada kullanılan ölçme araçları kendini anlatma türünde olup katılımcıların cevapları sosyal kabul hatasından etkilenmiş olabilir. Bu nedenle özgeciliğin ve otantikliğin gibi istenilen kişilik özelliklerinin ölçümünde akran, anne-baba değerlendirmeleri ve gözlemsel tekniklerden yararlanılabilir.

KAYNAKÇA

- AKBABA, S. (1994). **Grupla psikolojik danışmanın sosyal psikolojik bir kavram olan özgeciliğin üzerindeki etkisi**. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- BANDURA, A. (1977). **Social learning theory**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- BRESHAN, M. J., CHIU, H. C. ve LEVINE, T. R. (2004). Self-construal as a predictor of communal and exchange orientation in Taiwan and the USA. **Asian Journal of Social Psychology**, 7 (2), 187- 203.
- BREWER, M. B., ve GARDNER, W. (1996). Who is this "we"? Levels of collective identity and self-representations. **Journal of Personality and Social Psychology**, 71(1), 83-93.
- BURKS, D. J., ve ROBBINS, R. (2011). Are you analyzing me? A qualitative exploration of psychologists' individual and interpersonal experiences with authenticity. **Humanistic Psychologist**, 39(4), 348-365. doi:10.1080/08873267.2011. 620201.
- CARLO, G., ve RANDALL, B. (2001). Are all prosocial behaviors equal? A socioecological developmental conception of prosocial behavior. In F Comubus (Ed.), **Advances in**

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

- psychology research, Volume II** (pp. 150-170). Huntington:, NY: Nova Science Publishers.
- CARLO, G., ve RANDALL, B. (2002). The development of a measure of prosocial behaviors for late adolescents. **Journal of Youth and Adolescence**, 31(1), 31-44.
- CHOU, K.L. (1996). The Rushton, Chrisjohn and Fekken Self-Report Altruism Scale: A Chinese translation. **Personality and Individual Differences**, 21, 297-298.
- CLARKEN, R. (2011). Authenticity, autonomy, and altruism: keys to transformation. **Paper presented at the 21st Annual Equity within the Classroom Conference, Houghton, Michigan.**
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). **Intrinsic motivation and self-determination in human behavior**. New York: Plenum.
- DECI, E. L., ve RYAN, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. **Psychological Inquiry**, 11, 227–268.
- ERCAN H., (2008). **Genç yetişkinlerin aşk biçimleri ve benlik tipleri**. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- FREEDMAN, J.L., SEARS, D. O. ve CARLSMITH, J. M.(1993). **Sosyal Psikoloji**, çev. Ali Dönmez, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- GORDON, M. (2003) **Sosyoloji sözlüğü**. (çev. Osman Akınhay, Derya Kömürçü) Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara
- GORE, J. S. ve CROSS, S.E. (2006). Pursuing goals for us: Relationally autonomous reasons in long-term goal pursuit. **Journal of personality and social psychology** 90(5), 848-861.
- HARDIE, E., KASHIMA, E. ve PRIDMORE, P. (2005). The influence of relational, individual and collective self-aspects on stress, **Uplifts and Health. Self and Identity**, 4(1), 1-24. doi: 10.1080/13576500444000146
- HARDIE, E. A. (2009). Development and validation of the brief relational, individual and collective (brief RIC) self-aspects scale. **Asian Journal Of Social Psychology**, 12(1), 63-69. doi: 10.1111/j.1467-839X.2008.01271.x
- HARTER, S. (2002). Authenticity. In C. R. Snyder ve S. J. Lopez (Eds.), **Handbook of positive psychology** (pp. 382–394). Oxford, England: Oxford University Press.
- HOFSTEDE, G. H. (2001). **Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations**. CA: Sage Publications.
- İLHAN T. ve ÖZDEMİR, Y. (May, 2012). Adaptation of authenticity scale to Turkish: A validity and reliability study. **International Counseling and Education Conference (ICEC)**, İstanbul.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2005). Autonomy and relatedness in cultural context implications for self and family. **Journal of Cross-Cultural Psychology**, 36(4), 403-422.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç., (2007). **Kültürel psikoloji: Kültür bağlamında insan ve aile**. İstanbul, Evrim Yayınevi.
- KAPIKIRAN, N. A. (2008). Moral behavior and pro-social behaviors: Does art education create a difference? **International Journal of Human Sciences**, 5(2), 1-14.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

- KASHIMA, E., ve HARDIE, E. (2000). The development and validation of the relational, individual and collective self- aspects (RIC) Scale. **Asian Journal of Psychology**, 3(1), 19-48.
- KASHIMA, Y., KASHIMA, E., FARSIDES, T., KIM, U., STRACK, F., WERTH, L., and YUKI, M. (2004). Culture and context-sensitive self: a amount and meaning of context-sensitivity of phenomenal self-differ across cultures. **Self and Identity**, 3(2), 125-141. doi: 10.1080/13576500342000095.
- KARADAĞ, E. ve MUTAÇILAR, I. (2009). İlk ve ortaöğretim okulu öğretmenlerinin özgeçilik düzeyleri üzerine bir araştırma. **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 28, 75-92.
- KERNIS, M. (2003). Toward a conceptualization of optimal self-esteem. **Psychology Inquiry**, 14, 1-26.
- KERNIS, M. H. ve GOLDMAN, B. M. A. (2006). A multicomponent conceptualization of authenticity: Theory and research. **Advances in experimental social psychology**, 38, 283-357.
- KUMRU, A., CARLO, G. ve EDWARDS, C. P., (2004). Olumlu sosyal davranışların ilişkisel, kültürel, bilişsel ve duyuşsal bazı değişkenlerle ilişkisi. **Türk Psikoloji Dergisi**, 19(54), 109-125.
- LAM, S. K., KRAUS, F.ve AHEARNE, M. (2010). The diffusion of market orientation throughout the organization: A social learning theory perspective. **Journal of Marketing**, 74(5), 61-79. doi: 10.1509/jmkg.74.5.61
- LONDON, P. ve BOWER, R. K. (1968). Altruism, extraversion, and mental illness. **The Journal of Social Psychology**, 76(1), 19-30.
- MARKUS, H. R. ve KITAYAMA, S. (1991). Culture and the self: implications for cognition, emotion and motivation. **Psychological Review**, 98(2), 224-253.
- ORAL, G. (2002). İlköğretimde öğrencilerin sosyal katılımını özendirilmeye yönelik bir program. **Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi**, 19(2), 30-44.
- PRATT, M., HUNSBERGER, B., PANCER, M. ve ALISAT, S. (2003). A longitudinal analysis of personal values socialization: correlates of a moral self-ideal in late adolescence. **Social Development**, 12(4), 563-585.
- RYAN, R. M. ve DECI, E.L., (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. **American Psychologist**, 55(1), 68-78.
- SCHOTT, G.R. ve BELLIN, W. (2001). The relational self-concept scale: A contextspecific self-report measure for adolescents. **Adolescence**, 36 (141), 86-103.
- SCHWARTZ, B.(1993). Why altruism is impossible and ubiquitous. **The Social Service Review**, 3, 314-343. doi: 10.2307/30012502.
- STARR, S. S. (2008). Authenticity: A concept analysis. **Nursing Forum**, 43(2), 55-62. doi:10.1111/j.1744- 6198.2008.00096.x
- TOPSES, G. (2012). Elseverlik ve benseverlik ölçeğiyle ilgili geçerlik ve güvenilirlik çalışması. **International Journal of New Trends in Arts, Sports and Science Education (IJTASE)**, 1(2), 60-71.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

-
- TRIANDIS, H. C. (1989). The self and social behavior in differing cultural contexts. **Psychological review**, 96(3), 506-520.
- ULEMAN, J. S., RHEE, E., BARDOLIWALLA, N., SEMIN, G. ve TOYOMA, M. (2000). The relational self: Closeness to in groups depends on who they are, culture, and the type of closeness. **Asian Journal of Social Psychology**, 3(1), 1-17.
- WOOD, A. M., LINLEY, P. A., MALTBY, J., BALIOUSIS, M. ve JOSEPH, S. (2008). The authentic personality: A theoretical and empirical conceptualization and the development of the authenticity scale. **Journal of Counseling Psychology**, 55(3),385-399. doi: 10.1037/0022-0167.55.3.385
- YABLO, P.D. ve FIELD, N. P. (2007). The Role of Culture in Altruism: Thailand and the United States. **Psychologia**, 50(3), 236-251.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

